

ПРИНЦИПИ

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ОРГАНАМИ ВЛАДИ ТА ЕТНІЧНИМИ СПІЛЬНОТАМИ

Захист прав національних меншин, сприяння збереженню їх самобутності, забезпечення належного рівня надання культурних послуг поряд із забезпеченням всебічної інтеграції етнічних спільнот в українське суспільство є одними із основних завдань, що постають перед Україною, яка проходить період інтенсивних реформ, що торкаються усіх сфер державної політики. Аналіз поточної ситуації, що склалась у сфері дотримання прав національних меншин в державі свідчить про певні досягнення, здобуті державою у цій сфері. Достатньо розвинутими та активними є громадянські інституції, що діють у сфері представництва інтересів та захисту прав національних меншин. Очевидним є досить значний потенціал співпраці між органами влади та громадськими організаціями національних меншин, який, однак, залишається нереалізованим внаслідок низки причин, серед яких чи не найголовнішими є відсутність якісної комунікації та недостатньо ефективна в першу чергу інформаційно-організаційна взаємодія стейкхолдерів (органів влади всіх рівнів, національних меншин, громадських організацій, що представляють національні меншини чи діють у сфері захисту їхніх прав та забезпечення потреб, а також – мас-медіа). Налагодження ефективної комунікації та співпраці між органами влади, громадянським суспільством та масмедіа у сфері захисту прав національних меншин дає змогу вивільнити нереалізований у цій сфері потенціал для досягнення нового, більш повного та глибоко рівня захисту прав національних меншин та забезпечення їх потреб. У зв'язку із цим очевидно є необхідність підготовки та втілення у життя стратегії забезпечення ефективної комунікації та взаємодії між органами влади та етнічними спільнотами, яка у той же час, повинна ґрунтуватися на принципах, які забезпечують дотримання прав людини, відповідність законодавству, а також забезпечують високу ступінь досягнення конкретних успішних результатів, реалізації конкретних практичних завдань. Такими принципами є:

- 1. Дотримання та забезпечення прав та свобод людини та громадянина, які визначені законодавством України в тому числі у сфері захисту та забезпечення прав національних меншин.**

Формування, розробка, впровадження та реалізація стратегії забезпечення ефективної комунікації між органами влади та етнічними спільнотами повинна здійснюватися відповідно до законодавства України, зокрема, Конституції України, Закону України «Про національні меншини в Україні», Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин», інших законодавчих актів України, що регулюють сферу забезпечення прав національних меншин в Україні.

2. Принципи, викладені у міжнародних правових документах у сфері захисту прав національних меншин.

А саме: у [Рамковій конвенції про захист національних меншин](#) (РКНМ), [Європейській хартії регіональних мов або мов меншин](#) (ЄХРМ) [Ради Європи](#) (РЕ), а також керівні принципи ОБСЄ, визначені у тому числі у [Люблянських рекомендаціях](#) щодо інтеграції різноманітних суспільств а також інших, розроблених Верховним комісаром Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) у справах національних меншин¹.

3. Принцип відкритості.

Застосовані підходи та методи, а також отримані результати підготовки, впровадження та реалізації механізмів та процедур комунікації між спільнотами та органами влади, які спрямовані на покращення становища національних меншин, підвищення рівня захисту їх прав, збереження та розвитку їх самобутності. Вони є відкритими, вільнодоступними, та такими, що вільно поширюються серед стейкхолдерів, зокрема органів влади та громадських організацій, що представляють національні меншини як в Україні, так і за кордоном.

4. Принцип субсидіарності.

Завдання, що визначаються та виконуються органами влади у співпраці із громадянським суспільством та мас-медіа, повинні відповідати рівню їх компетенції та повноважень. Стратегія містить завдання та цілі, що відповідають рівню компетенції органів влади того рівня (ОТГ, область, держава), на якому реалізується така стратегія. Разом із тим, у випадку виникнення завдань вищого рівня, питання щодо необхідності їх вирішення можуть порушуватися перед органами влади відповідного рівня (наприклад, напрацювання та подання пропозицій щодо внесення змін до законодавства).

5. Орієнтація на цільову аудиторію.

¹ Рамкова конвенція про захист національних меншин (РКНМ, СЕД 157/1995) (див.: <https://www.coe.int/en/web/minorities>); Європейська хартія регіональних мов або мов меншин (ЄХРМ, СЕД 148/1992) (див.: <https://www.coe.int/en/web/european-charter-regional-or-minority-languages>) ; Ярмо Лаїніо (Jarmo Lainio) (ред.) (2019): Європейська хартія регіональних мов або мов меншин Нові технології, нові соціальні мережі і Європейська хартія регіональних мов або мов меншин – Доповідь Комітету експертів, Страсбург: Рада Європи (див. <https://rm.coe.int/new-media-report-web-en/168098dd88>); Талліннські рекомендації щодо національних меншин і медіа в цифрову епоху та Пояснювальна записка (2019 р.) м. Гаага: ОБСЄ (див.: <https://www.osce.org/hcnm/tallinn-guidelines>); Люблянські рекомендації щодо інтеграції різноманітних суспільств і Пояснювальна записка (2012) м. Гаага: ОБСЄ (див.: <https://www.osce.org/hcnm/ljubljana-guidelines>).

Цільовою аудиторією є національні меншини, а метою – подальший поступ у дотриманні їхніх прав та забезпеченні потреб, створенні кращих умов для збереження їхньої національної самобутності. Разом із тим, не дивлячись на те, що цільова аудиторія, на яку спрямовані визначені стратегією зусилля, є чітко окресленою, на тих чи інших етапах реалізації стратегії прийнятним є залучення інших соціальних груп, які здійснюють ту чи іншу активність, спрямовану на збереження етнорозмаїття в межах того чи іншого регіону, чи всієї держави.

6. Принцип інклюзії (залучення та участі).

Вирішення питань, що стосуються національних меншин не може відбуватись без участі самих національних меншин у процесі прийняття рішень, а також без врахування їхньої думки. Зазначене стосується не тільки завдань, які передбачається досягнути у рамках виконання стратегії, але й самого процесу підготовки стратегічного документу, його затвердження та впровадження.

7. Принцип ефективної комунікації.

Невід'ємною частиною стратегії та однією із її цілей є встановлення належної інформаційної взаємодії між всіма залученими сторонами (органи влади, громадські організації, мас-медіа), яка не тільки уможливить ефективну комунікацію, але й дасть змогу досягати у процесі такої комунікації конкретних домовленостей щодо тих чи інших реальних досяжних завдань, які повинна містити стратегія, а також шляхів їх вирішення.

8. Принцип кооперації.

Належна добросовісна співпраця між усіма стейкхолдерами, спрямована на досягнення спільних, узгоджених, важливих для усіх сторін цілей, а саме: встановлення ефективної комунікації, виконання узгоджених, визначених відповідно до меж компетенції кожної сторони, реальних кроків щодо оцінки стану, розв'язання проблем та задоволення потреб національних меншин, є запорукою успішного використання того потенціалу та можливостей, які є досяжними, але досі залишаються нереалізованими.

9. Принцип результативності.

Стратегія містить реальні, досяжні у часі етапи реалізації. Завдання на кожному етапі містять індикатори їх виконання.

10. Принцип синергії. Ініціатива.

Захист прав національних меншин, реальне задоволення їх етнокультурних та мовних потреб, збереження та подальший розвиток самобутності поряд із всебічною інтеграцією в українське суспільство є надзвичайно важливим завданням як для національних меншин так і для Української держави та усього українського суспільства. Успішне виконання зазначеного завдання дозволить

кожній зацікавленій стороні досягнути своїх цілей, однак ці цілі переважно співпадають, тобто є спільними.

Українська держава, як і національні меншини, надзвичайно зацікавлена в успішній інтеграції національних меншин в українське суспільство, оскільки це утверджує суспільну стабільність, зміцнює державу, зменшує ризик сепаратизму. Для національних меншин ця ціль особливо цікава також тим, що дозволяє повноцінно реалізуватись у суспільстві.

Збереження етнічної самобутності є винятково важливою, можливо, головною ціллю національної меншини, як соціальної групи. Однак таку ж мету переслідує й держава, оскільки збереження національної самобутності національних меншин зберігає етнокультурне розмаїття та культурно збагачує весь український народ.

Однак досягнення цих, спільних чи близьких цілей неможливе без належної ініціативи та зусиль всіх зацікавлених сторін (органів влади всіх рівнів, національних меншин, громадських організацій, що представляють національні меншини чи діють у сфері захисту їхніх прав та забезпечення потреб).

Ініціативна, активна та відповідальна співпраця всіх сторін у досягненні поставлених цілей створює умови для **синергетичного ефекту**, тобто досягнення вищих цілей, виконання більш складних завдань, які у звичному, усталеному форматі існуючої раніше взаємодії були недосяжними як для кожної окремої сторони, так і для всіх сторін в цілому.